

IZVJEŠĆE ZA JAVNOST

o nalazima treće dionice kvantitativnog dijela istraživanja projekta
*Obrazovne aspiracije učenika u prijelaznim razdobljima hrvatskog
osnovnoškolskog obrazovanja: priroda, odrednice i promjene
(COBRAS)*

NELEKTORIRANA INAČICA

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Zagreb, siječanj 2019. godine

Obrazovne aspiracije
učenika u prijelaznim
razdobljima hrvatskog
osnovnoškolskog
obrazovanja: priroda,
odrednice i promjene

NAZIV PROJEKTA

Obrazovne aspiracije učenika u prijelaznim razdobljima hrvatskog osnovnoškolskog obrazovanja: priroda, odrednice i promjene (**COBRAS**)

FINANCIRANJE PROJEKTA

Hrvatska zaklada za znanost (UIP – 2015 -09 – 6757)

TRAJANJE PROJEKTA

veljača 2016. – veljača 2019.

PROJEKTNI TIM**Znanstvenici:**

Dr. sc. Zrinka Ristić Dedić, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Dr. sc. Iva Košutić, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Dr. sc. Iris Marušić, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Dr. sc. Jelena Matić Bojić, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Dr. sc. Josip Šabić, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Dr. sc. Gordana Kuterovac Jagodić, Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Zagreb
Dr. sc. Inja Erceg, Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Zagreb
Dr. sc. Boris Jokić, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu (voditelj)

Stručne suradnice:

Iva Perković, mag. paed i mag. edu. soc., Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Ankica Trogrlić Matić, mag. pol., Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

IZVJEŠĆE JE DIO ZNANSTVENOG PROJEKTA KOJEG FINANCIRA HRVATSKA ZAKLADA ZA ZNANOST.

Više o projektu možete saznati na:

www.idi.hr/aspiracije

<https://www.facebook.com/cobras.hr/>

https://twitter.com/Cobras_Hr

Obrazovne aspiracije
učenika u prijelaznim
razdobljima hrvatskog
osnovnoškolskog
obrazovanja: priroda,
odrednice i promjene

Hrvatska zaklada za znanost

ZAHVALA

Zahvaljujemo učenicima, roditeljima, učiteljima, stručnim suradnicima i ravnateljima iz 28 osnovnih škola Grada Zagreba na spremnosti za sudjelovanjem u istraživanju. Bez njihovog doprinosa ovo se istraživanje ne bi moglo provesti. Iskreno hvala!

Istraživački tim COBRAS

UČENIČKI GLAS

Jedan je od ciljeva projekta COBRAS artikuliranje razmišljanja djece i mladih osoba o njihovim iskustvima sa školom, obrazovnim, karijernim i životnim željama, planovima i snovima. Glasovi djece i mladih osoba su gotovo u potpunosti zanemareni te ih ovim projektom želimo osnažiti.

UVJETI KORIŠTENJA I KONTAKTI ZA MEDIJE

U ovome su izvješću za javnost predstavljeni neki rezultati treće kvantitativne dionice projekta COBRAS koja je provedena u svibnju i lipnju 2018. godine.

Korištenje rezultata prikazanih u ovom izvješću dozvoljeno je isključivo uz suglasnost članova COBRAS istraživačkog tima.

Pri korištenju obavezno je naglasiti da se radi o znanstvenom projektu kojeg financira Hrvatska zaklada za znanost.

Za upite o korištenju rezultata obratite se na cobras@idi.hr.

CILJ PROJEKTA

Cilj je projekta istražiti prirodu, odrednice i promjene obrazovnih aspiracija učenika tijekom osnovnoškolskog obrazovanja. Obrazovne aspiracije djece i mladih osoba među najsnažnijim su odrednicama njihovih obrazovnih, ali i životnih izbora i ishoda. U ovom projektu, **obrazovne aspiracije** određene su kao **ambicije i ciljevi učenika u vezi s neposrednim i budućim obrazovnim iskustvima i ishodima**.

Projekt je usmjeren na istraživanje obrazovnih aspiracija tri generacije učenika u tri prijelazna razdoblja njihovog osnovnoškolskog obrazovanja:

- ulazak u osnovnoškolsko obrazovanje (od 1. do 2. razreda),
- prijelaz s razredne na predmetnu nastavu (od 4. do 5. razreda) i
- završavanje osnovnoškolskog obrazovanja, prije prelaska u srednjoškolsko obrazovanje (od 7. do 8. razreda).

METODOLOGIJA I UZORAK ISTRAŽIVANJA

Projekt se sastoji od kvalitativne i kvantitativne dionice.

Kvalitativna dionica istraživanja obuhvaća dubinsko istraživanje obrazovnih aspiracija nizom polustrukturiranih intervju s trijadama sudionika koje se sastoje od **učenika/ce**, njegovog/njezinog **roditelja i učiteljice/a**. U ovoj istraživačkoj dionici, u pet prigodno odabranih škola u Gradu Zagrebu pratili smo 120 trijada tijekom dvije školske godine.

Istraživanje obuhvaća:

- 60 obitelji koji imaju dijete u prvom razredu i koji postaju učenici drugog razreda i njihove učiteljice/e
- 30 obitelji koji imaju dijete u četvrtom razredu i koji postaju učenici petog razreda i njihove učiteljice/e
- 30 obitelji koji imaju dijete u sedmom razredu i koji postaju učenici osmog razreda i njihove učiteljice/e.

Kvantitativna dionica istraživanja, čiji je cilj modeliranje odrednica i promjena učeničkih obrazovnih aspiracija, uključuje ponavljaju primjenu upitnika na učenicima četvrtih i sedmih razreda iz 23, po slučaju odabranih, osnovne škole u Gradu Zagrebu. Isti učenici sudjeluju u sve tri točke primjene upitnika - kraj 4. i 7. razreda, polugodište 5. i 8. razreda i kraj 5. i 8. razreda.

Istraživanje u trećoj kvantitativnoj dionici obuhvaća:

- 1079 učenika petih razreda
- 1024 učenika osmih razreda.

TEMATSKE CJELINE IZVJEŠĆA O REZULTATIMA TREĆE ISTRAŽIVAČKE DIONICE

- Akademsko samopoimanje
- Samoefikasnost u predmetu
- Zadovoljstvo aspektima života
- Procjena elemenata školskog okružja¹
- Usporedba gimnazijskog i strukovnog obrazovanja (*samo 8. razred*)²
- Usporedba osobe sa i bez fakulteta (*samo 8. razred*)

NE SMIJE SE KORISTITI BEZ DOPUŠTENJA AUTORA

¹ Podaci za 8. razred prikupljeni su u 2. istraživačkoj dionici (studeni/prosinac 2017. godine), a podaci za 5. razred u 3. dionici.

² Podaci o ovoj tematskoj cjelini prikupljeni su u 2. istraživačkoj dionici (studeni/prosinac 2017. godine)

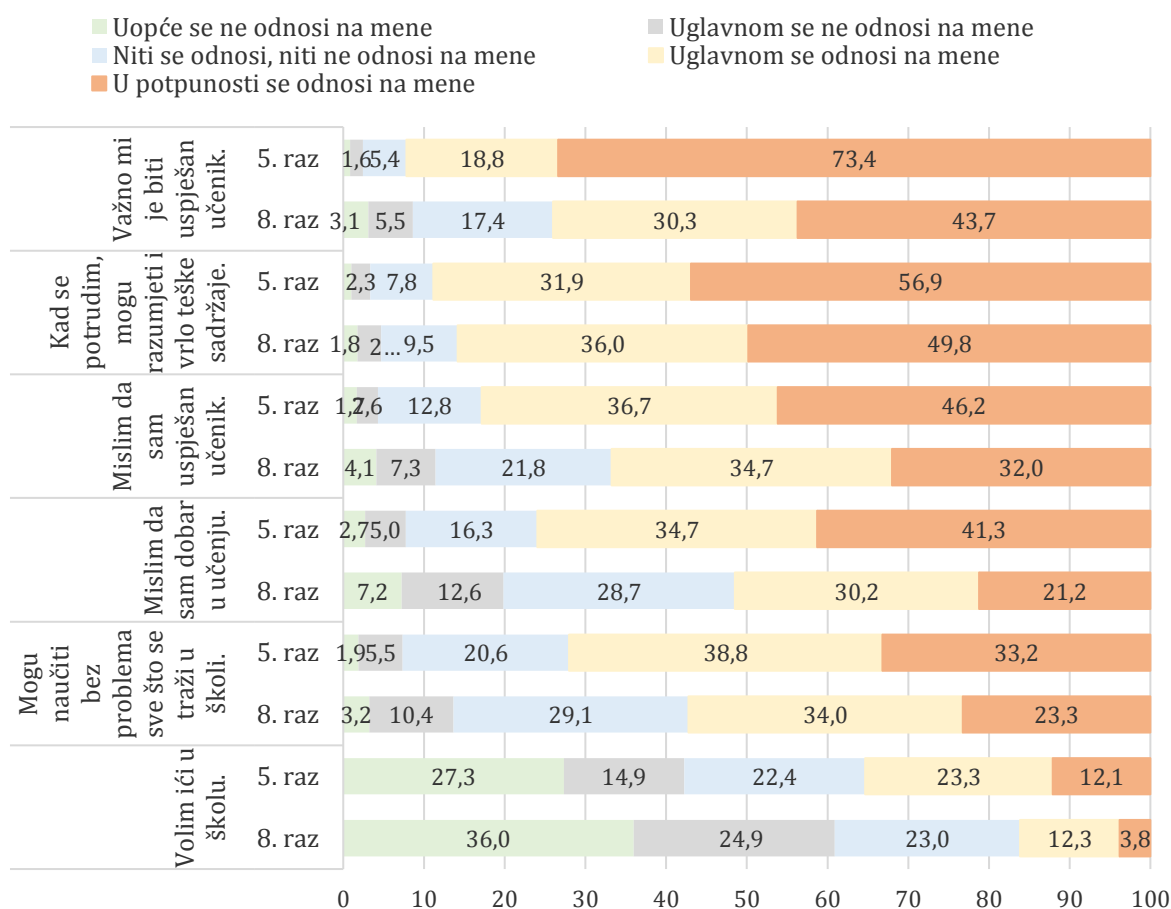
AKADEMSKO SAMOPOIMANJE

AKADEMSKO SAMOPOIMANJE odnosi se na učeničko viđenje vlastitih sposobnosti i stavova vezanih uz učenje i izvršavanje školskih obveza. Više razine akademskog samopoimanja povezane su s višim obrazovnim postignućem i utječu na pristup učenju i izvršavanju školskih obveza.

OSNOVNI REZULTATI:

- Odgovori učenika 5. i 8. razreda na pojedinim tvrdnjama ukazuju da učenici u prosjeku imaju pozitivno akademsko samopoimanje.
- Preko 85% učenika 5. i 8. razreda smatra da može razumjeti i vrlo teške sadržaje kada se potrude.
- Procjene akademskog samopoimanja značajno su pozitivnije kod učenika 5. razreda u usporedbi s učenicima 8. razreda.
- Posebno se ističe značajno veći postotak učenika 5. razreda koji iskazuju kako im je važno biti uspješan učenik (73,4% odgovora „u potpunosti se odnosi na mene“), u odnosu na učenike 8. razreda (43,7% tih odgovora).
- Posebno su zanimljivi odgovori na tvrdnju *Volim ići u školu*. Ta se tvrdnja ne odnosi (odgovori „u potpunosti se ne odnosi na mene“ ili „djelomično se ne odnosi na mene“) na čak 42,2% učenika 5. razreda i 60,9% učenika 8. razreda. U 8. razredu 36,0% učenika na ovoj tvrdnji daje odgovor – „u potpunosti se ne odnosi na mene“.

AKADEMSKO SAMOPOIMANJE UČENIKA (%)

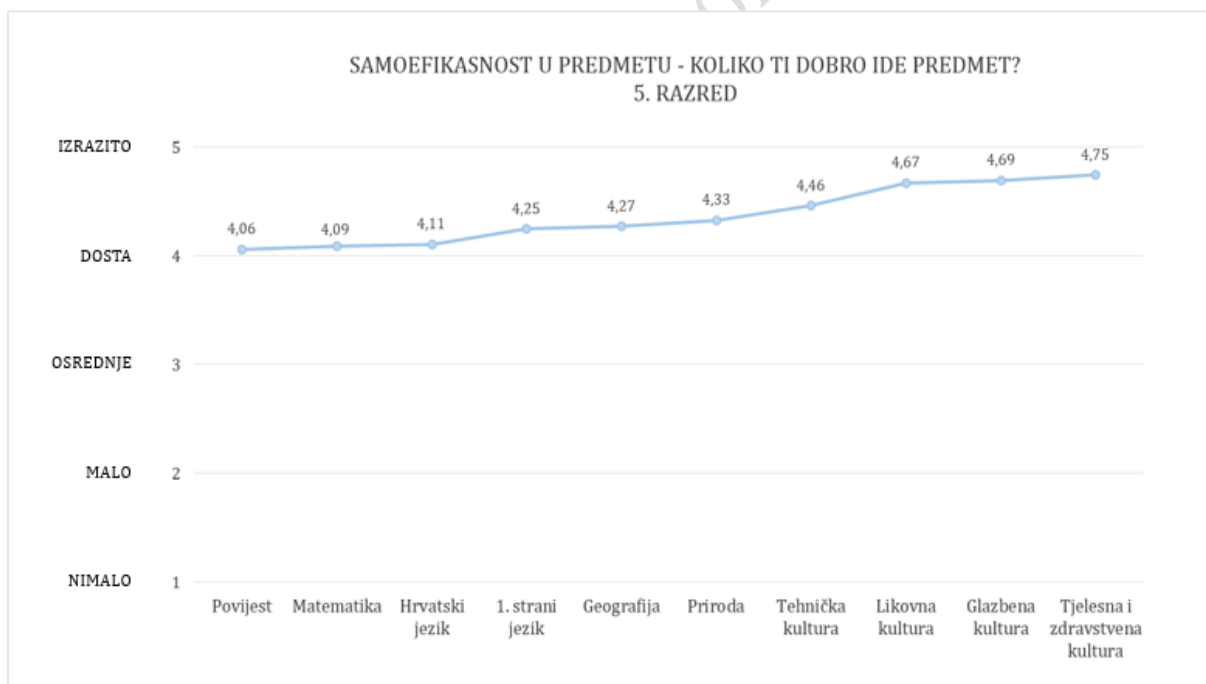
Slika 1. Procjene akademskog samopoimanja učenika petih i osmog razreda

SAMOEFIKASNOST U PREDMETU

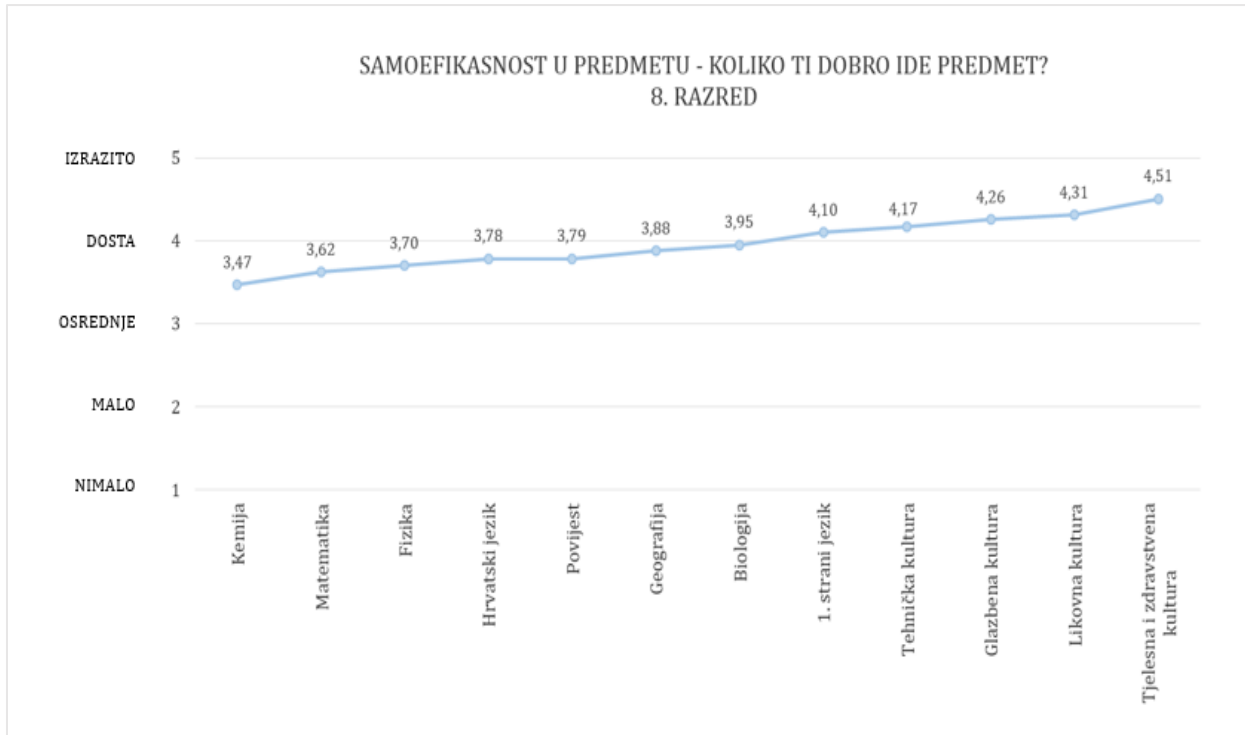
SAMOEFIKASNOST U PREDMETU odnosi se na učeničko viđenje kompetentnosti u pojedinom nastavnom predmetu. Samoefikasnost je važna odrednica učenja te obrazovnih i profesionalnih aspiracija. Pitanje „Koliko ti dobro ide predmet?“ služilo je kao mjera učeničke samoefikasnosti u pojedinom predmetu. Učenici su za svaki obvezni predmet dali procjenu vlastite samoefikasnosti na ljestvici od 1 – nimalo do 5 – izrazito.

OSNOVNI REZULTATI:

- U obje generacije prosječne procjene za sve predmete su iznad vrijednosti 3 – osrednje.
- Rezultati pokazuju da se učenici 5. i 8. razreda procjenjuju najviše efikasnim u predmetu tjelesna i zdravstvena kultura, a nakon toga slijede likovna kultura i glazbena kultura.
- U obje dobne skupine opažena je razlika u procjeni samoefikasnosti između sljedećih predmeta (tjelesna i zdravstvena kultura, glazbena kultura, likovna kultura, tehnička kultura) i ostalih obveznih predmeta.
- Učenici 5. razreda u prosjeku procjenjuju da im svi obvezni predmeti idu "dosta" do "izrazito" dobro.
- Učenici 5. razreda se najmanje efikasnim procjenjuju u predmetima povijest, matematika i hrvatski jezik.
- U odnosu na učenike 5. razreda, učenici 8. razreda daju nešto niže procjene samoefikasnosti, što je u skladu s rezultatima drugih istraživanja.
- Najniže prosječne procjene samoefikasnosti učenici 8. razreda daju za predmet kemija te za matematiku i fiziku.

Slika 2. Procjena samoefikasnosti u obveznim predmetima – učenici 5. razreda (prosječne vrijednosti)

Slika 3. Procjena samoeфикаsnosti u obveznim predmetima – učenici 8. razreda (prosječne vrijednosti)

NE SMIJE SE KORISTITI BEZ DOZVOLA

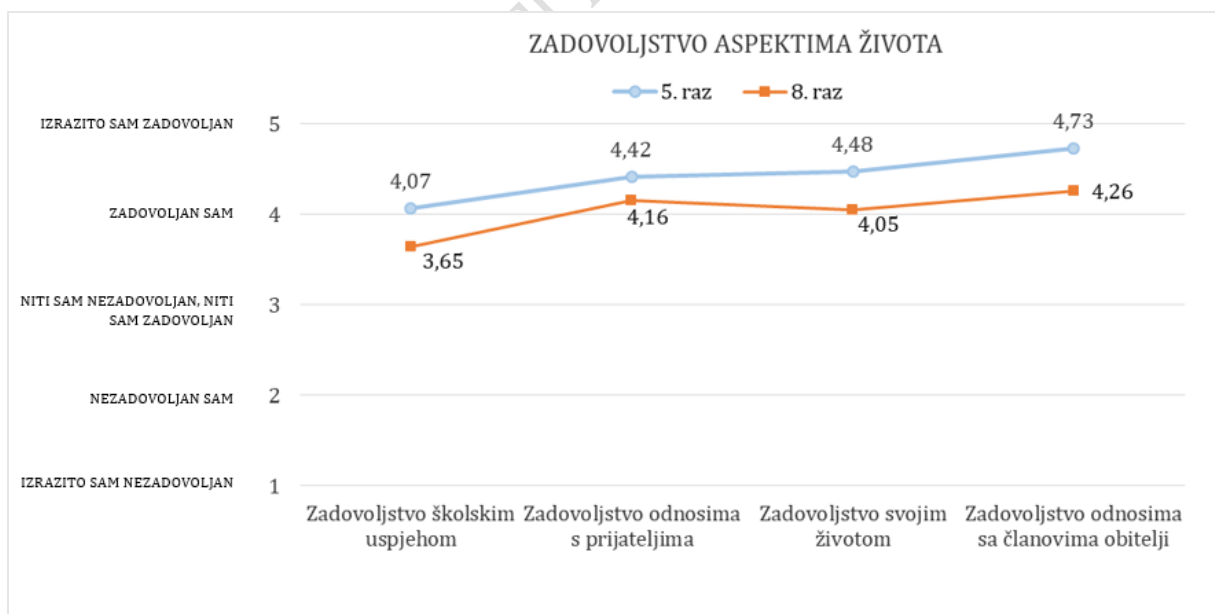

ZADOVOLJSTVO ASPEKTIMA ŽIVOTA

ZADOVOLJSTVO ASPEKTIMA ŽIVOTA odnosi se na učeničko zadovoljstvo obiteljskim i prijateljskim odnosima, školskim uspjehom i životom u cjelini. Ovime se pitanjima ispitala opća osobna dobrobit koja je povezana s gotovo svim obrazovnim i životnim ishodima. Učenici su davali odgovore na ljestvici od 1 – izrazito sam nezadovoljan do 5 – izrazito sam zadovoljan.

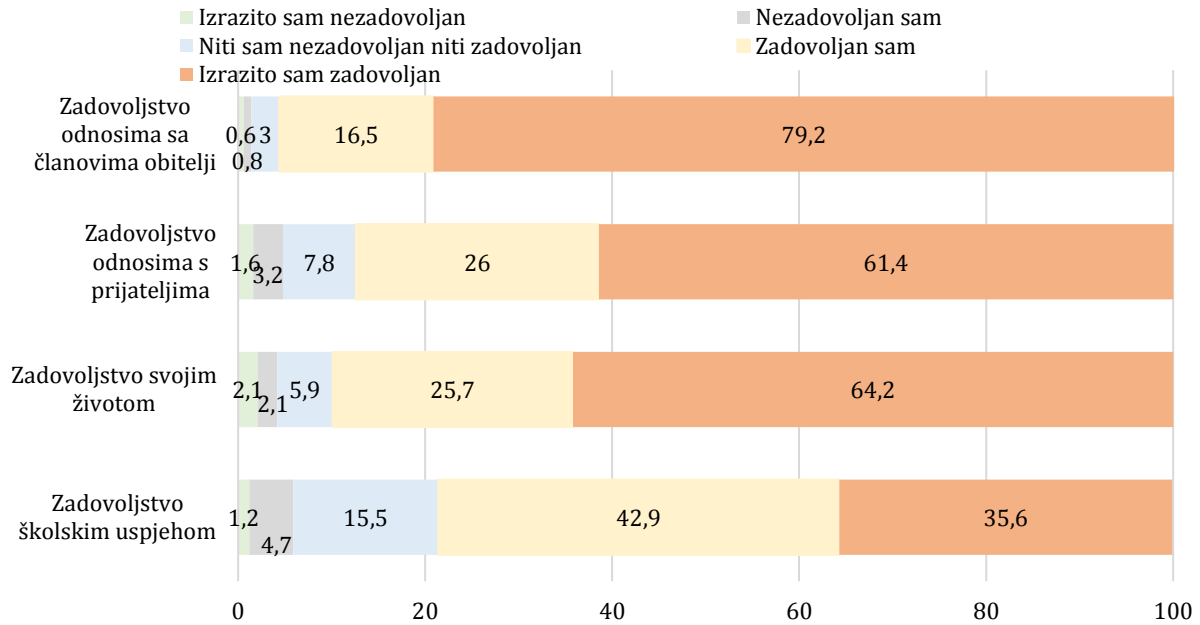
OSNOVNI REZULTATI:

- Učenici obje generacije u prosjeku iskazuju zadovoljstvo svim aspektima života.
- U 5. razredu dobivene su relativno visoke prosječne procjene svih aspekata koje se nalaze u zoni odgovora od "zadovoljan sam" do "izrazito sam zadovoljan".
- Učenici 5. i 8. razreda značajno se razlikuju u svojim procjenama, iako su obje skupine najzadovoljnije odnosima sa članovima svoje obitelji, dok su najmanje zadovoljne školskim uspjehom. 79,2% učenika 5. razreda je izrazito zadovoljno odnosima sa članovima obitelji. Najvišu procjenu zadovoljstva školskim uspjehom daje 35,6% učenika 5. razreda. Svojim školskim uspjehom nezadovoljno (odgovori „izrazito sam nezadovoljan“ i „nezadovoljan sam“) je 5,9% učenika.
- U odnosu na učenike 5. razreda, učenici 8. razreda su manje zadovoljni navedenim aspektima života. Za sve aspekte života u ovoj generaciji učenika prisutan je znatno manji udio učenika koji iskazuju izrazito zadovoljstvo. Školskim uspjehom izrazito je zadovoljno je 20,4% učenika, a zadovoljno 42,5%. Ukupno 15,7% učenika nije zadovoljno svojim školskim uspjehom (odgovori „izrazito sam nezadovoljan“ i „nezadovoljan sam“).
- 4,2% učenika 5. razreda i 8,5% učenika 8. razreda iskazuju opće nezadovoljstvo svojim životom. Izrazito je zadovoljno svojim životom 64,2% učenika 5. i 40,5% učenika 8. razreda.

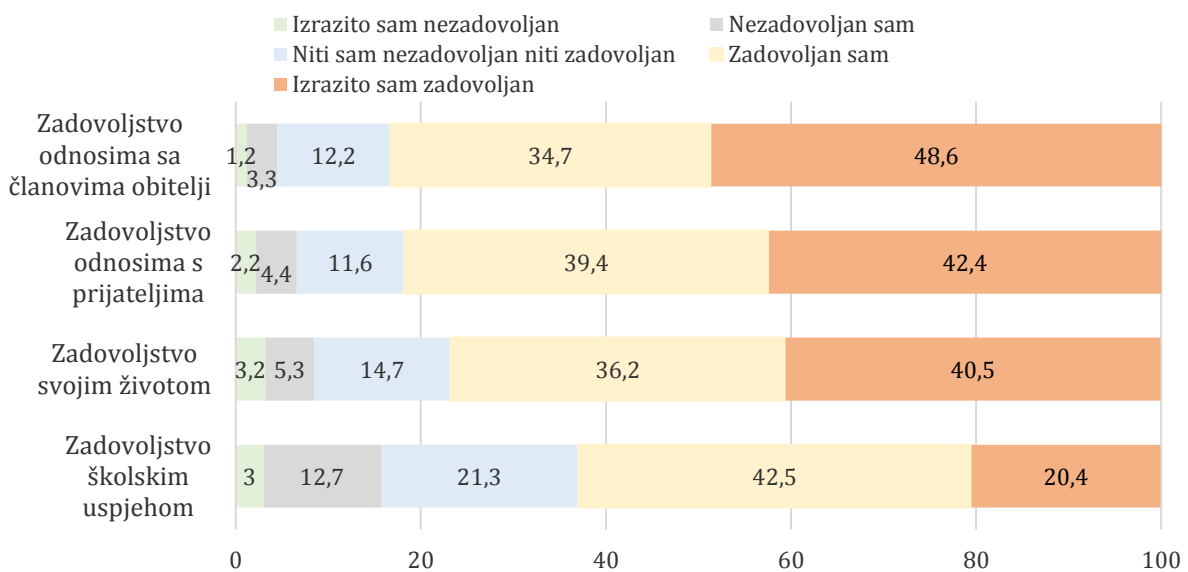
Slika 4. Procjene zadovoljstva aspektima života učenika 5. i 8. razreda (prosječne vrijednosti)

ZADOVOLJSTVO ASPEKTIMA ŽIVOTA - 5. RAZRED (%)

Slika 5. Procjene zadovoljstva aspektima života učenika 5. razreda (% odgovora)

ZADOVOLJSTVO ASPEKTIMA ŽIVOTA - 8. RAZRED (%)

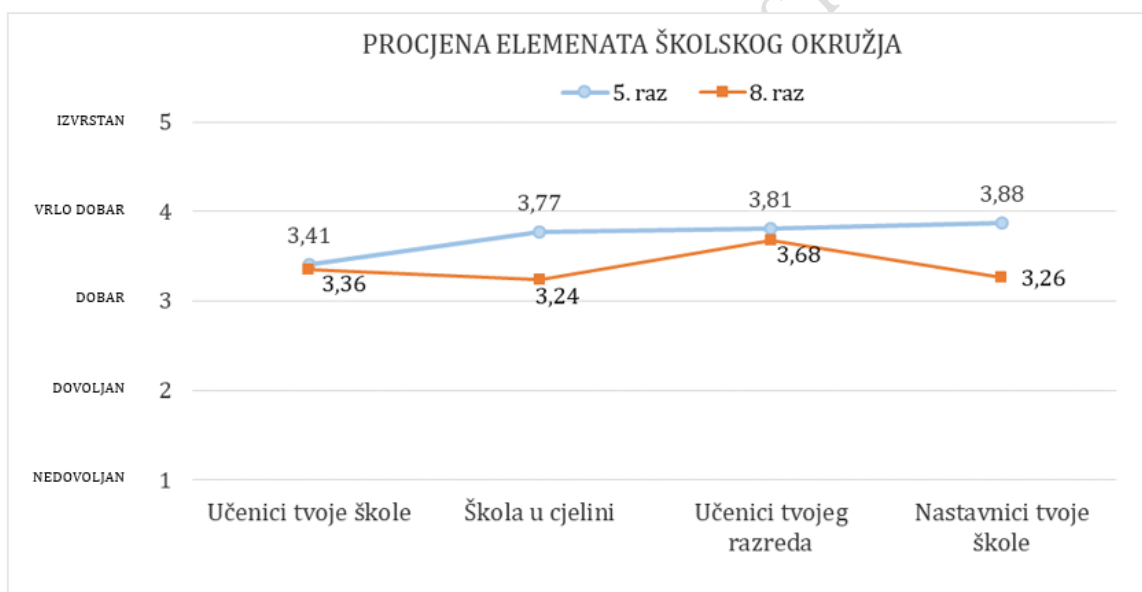
Slika 6. Procjene zadovoljstva aspektima života učenika 8. razreda (% odgovora)

PROCJENA ELEMENATA ŠKOLSKOG OKRUŽJA

PROCJENA ELEMENATA ŠKOLSKOG OKRUŽJA odnosi se na učeničku procjenu razreda koji pohađaju, svih učenika škole, nastavnika te škole u cjelini. Učenici su zamoljeni ocijeniti četiri elementa školskog okružja ocjenom od 1 ('nedovoljan') do 5 ('izvrstan').

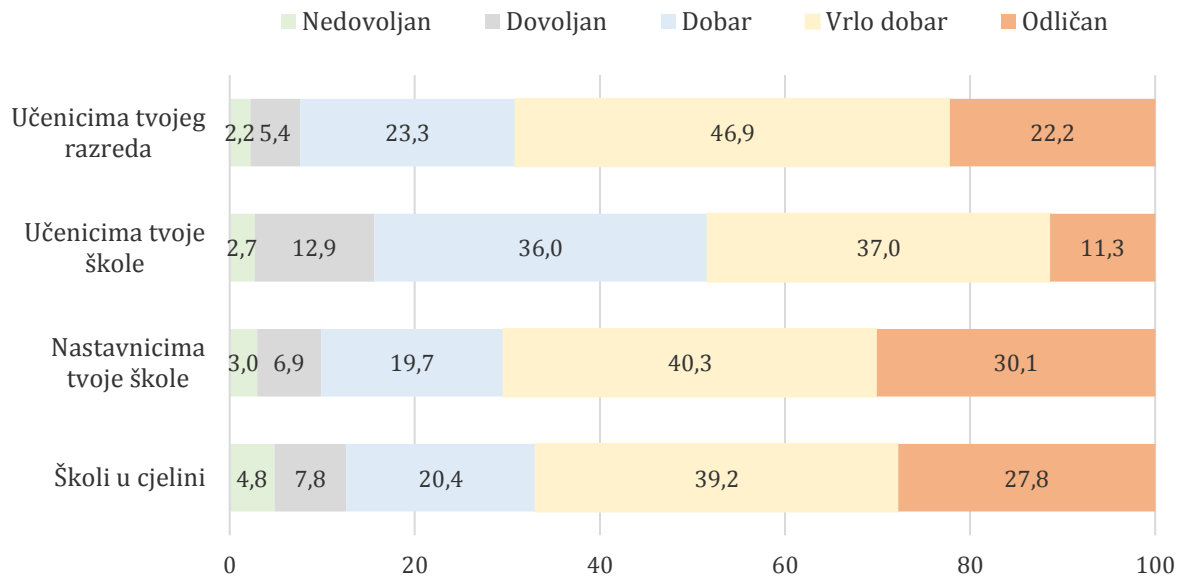
OSNOVNI REZULTATI:

- Učenici 5. razreda najvišu prosječnu ocjenu daju nastavnicima škole, a visoko vrednuju i učenike svojeg razreda. Najnižu prosječnu ocjenu oni dodjeljuju učenicima škole.
- Učenici 8. razreda najvišu prosječnu ocjenu daju učenicima svojeg razreda. Prosječne ocjene učenika škole te potom škole u cjelini i nastavnika su niže.
- Usporedba generacija ukazuje na to da učenici 5. i 8. razreda daju slične ocjene učenicima svojeg razreda i škole, dok su učenici 5. razreda pozitivnije ocijenili nastavnike te školu u cjelini.
- Značajno je istaknuti da oko 30,1% učenika 5. razreda dodjeljuju ocjenu izvrstan nastavnicima te još 40,3% ocjenu vrlo dobar. U 8. razredu 8,6% učenika nastavnicima daje ocjenu izvrstan te još 36,1% ocjenu vrlo dobar.
- Važan je i rezultat o procjeni škole u cjelini gdje 67% učenika 5. razreda daje ocjene vrlo dobar i izvrstan, dok je u 8. razredu taj postotak 43,5%. Razlozi tome mogu biti njihova veća kritičnost, karakteristična za dob, niža razina akademskog samopoimanja te dužeg školskog iskustva.

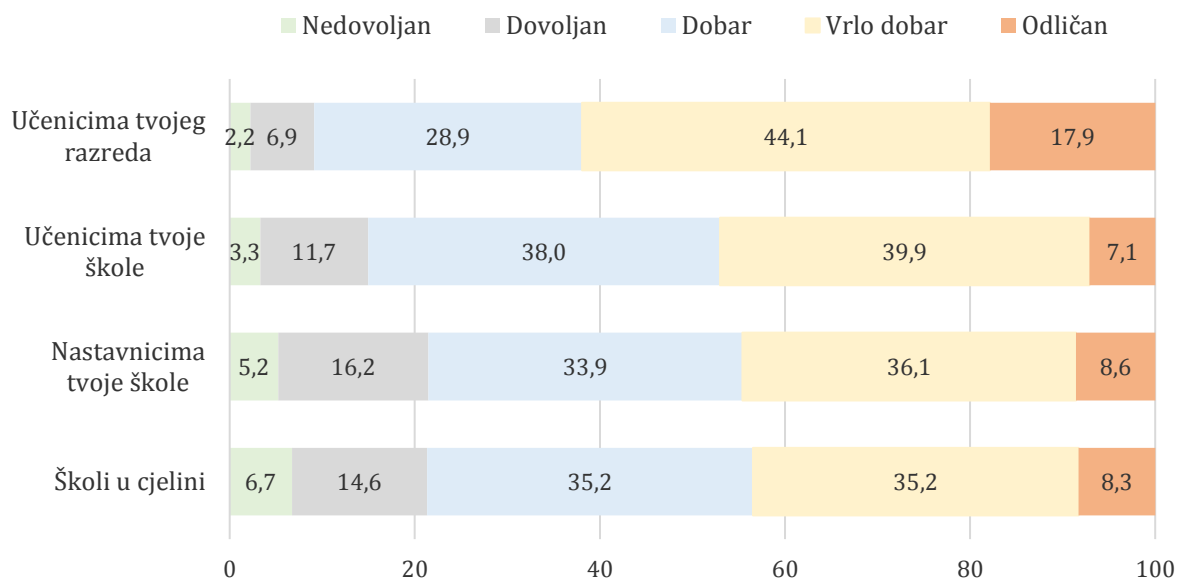
Slika 7. Procjena elemenata školskog okružja učenika 5. i 8. razreda (prosječne vrijednosti)

PROCJENA ELEMENATA ŠKOLSKOG OKRUŽJA- KOJU BI OCJENU DAO/DALA?
5. RAZRED (%)

Slika 8. Procjena elemenata školskog okružja učenika 5. razreda (% odgovora)

PROCJENA ELEMENATA ŠKOLSKOG OKRUŽJA- KOJU BI OCJENU DAO/DALA?
8. RAZRED (%)

Slika 9. Procjena elemenata školskog okružja učenika 8. razreda (% odgovora)

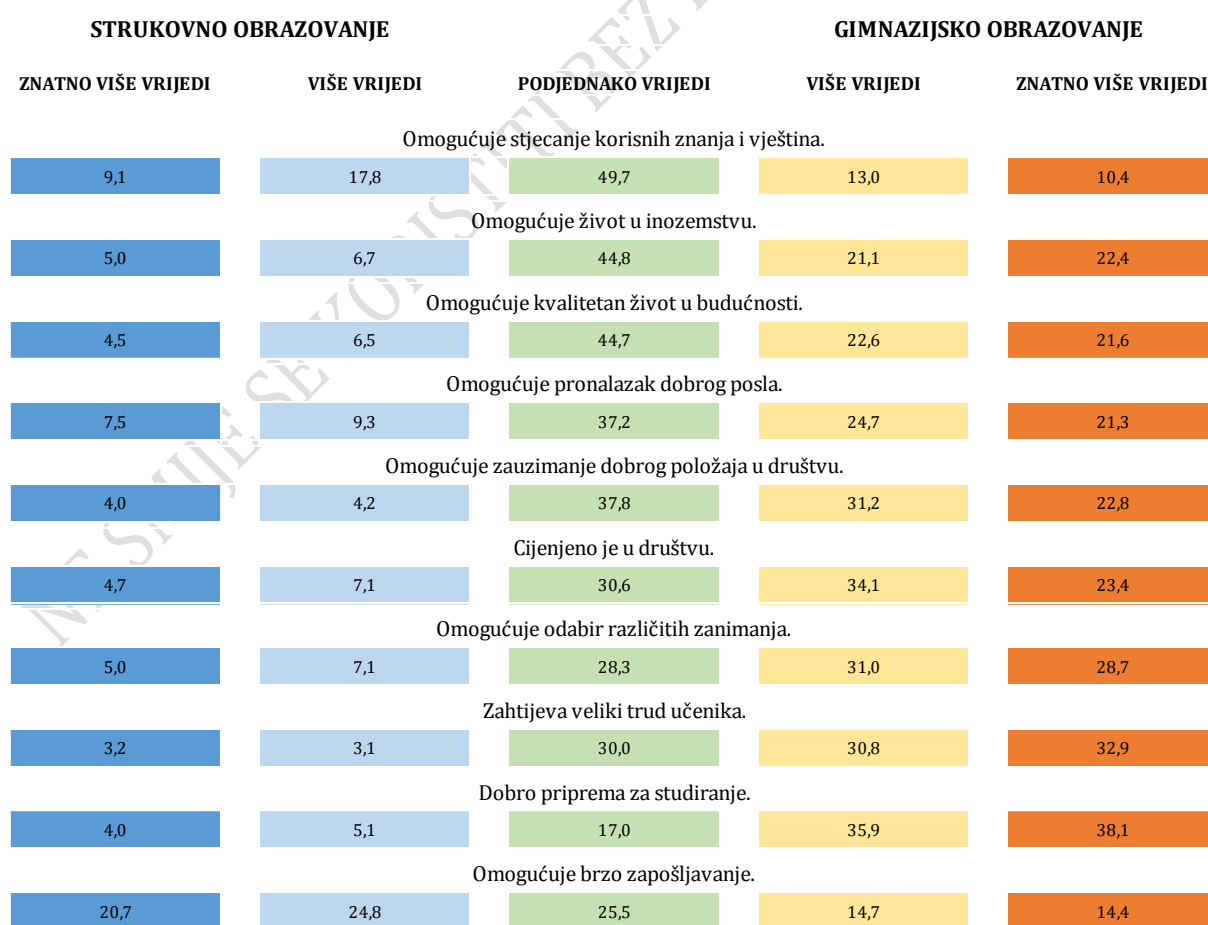
USPOREDBA GIMNAZIJSKOG I STRUKOVNOG OBRAZOVANJA

USPOREDBOM GIMNAZIJSKOG I STRUKOVNOG OBRAZOVANJA ispitivani su stavovi učenika 8. razreda o dvije osnovne vrste srednjoškolskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Učenicima je predstavljeno 10 tvrdnji o statusu, kvaliteti i instrumentalnoj vrijednosti obrazovanja. Učenicima su trebali odrediti vrijede li ta obilježja znatno više, više ili podjednako za strukovno i gimnazijsko obrazovanje. Stavovi učenika prema gimnazijskom i strukovnom obrazovanju važni su za odluku učenika o vlastitom obrazovnom putu, a oblikovani su pod utjecajem obitelji, prijatelja i šireg društvenog okružja.

OSNOVNI REZULTATI

- Učenici 8. razreda smatraju da gimnazijsko i strukovno obrazovanje podjednako *omogućuju stjecanje korisnih znanja i vještina*.
- Najbrojniji odgovori u kategoriji „podjednako vrijedi“ dobiveni su također za tvrdnje: *omogućuje život u inozemstvu, omogućuje kvalitetan život u budućnosti*.
- Podaci, međutim, ukazuju da je za te tvrdnje prisutan znatno veći broj odgovora u smjeru „vrijedi više“ ili „znatno više“ za gimnazijsko obrazovanje nego za strukovno obrazovanje.
- Učenici smatraju da za gimnazijsko obrazovanje vrijedi više nego za strukovno da je *cijenjeno u društvu, da omogućuje pronalazak dobrog posla, da omogućuje zauzimanje dobrog položaja u društvu* te da *omogućuje odabir različitih zanimanja*. Uz to, posebno se ističe nalaz da uz gimnazijsko obrazovanje, po mišljenju učenika 8. razreda, više pristaju karakteristike: *zahtijeva veliki trud učenika i dobro priprema za studiranje*.
- Karakteristika *omogućuje brzo zapošljavanje* je jedinstvena po tome što najveći dio učenika (45,5%) smatra da više vrijedi za strukovno obrazovanje nego za gimnazijsko.

USPOREDBA GIMNAZIJSKOG I STRUKOVNOG OBRAZOVANJA - 8. RAZRED (%)

Slika 10. Usporedba gimnazijskog i strukovnog obrazovanja - učenici 8. razreda

USPOREDBA OSOBE S FAKULTETOM I BEZ FAKULTETA

USPOREDBOM OSOBE S FAKULTETOM I BEZ FAKULTETA ispitani su učenički stavovi o vrijednosti stjecanja visokoškolske kvalifikacije. Učenicima je predstavljeno 11 tvrdnji koje opisuju različite životne ishode u poslovnoj i osobnoj sferi. Učenici su trebali odrediti vrijede li ti životni ishodi znatno više, više ili podjednako za osobu bez ili osobu s fakultetom. Odgovori učenika važna su odrednica njihovih obrazovnih aspiracija.

OSNOVNI REZULTATI (8. razred)

- Više od 60% učenika 8. razreda smatra da sljedeće karakteristike podjednako vrijede za osobe s i bez fakultetske diplome: *ima mnogo prijatelja, ima sretnu obitelj, zabavlja se u životu, živi sretan i ispunjen život te zadovoljan/na je sa svojim životom*. Podaci, međutim, ukazuju da je među ostalim odgovorima znatno veća čestina odgovora 'više vrijedi' ili „znatno više vrijedi“ za osobu s fakultetom.
- Na ishodima *cijenjen/a je u društvu, ima posao koji voli, ima siguran i stabilan posao te dobro zarađuje* dominiraju učenički odgovori (između 57 i 69%) u smjeru osoba s fakultetom, što znači da se u percepciji učenika ovi ishodi vežu uz stjecanje fakultetske diplome.
- Vrlo je važan i rezultat da ishodi *ima puno slobodnog vremena i živi u siromaštvu*, po mišljenju većine učenika, vrijede (znatno) više za osobe bez fakulteta nego za osobe s fakultetom.

USPOREDBA TIPIČNE OSOBE S I BEZ FAKULTETA - 8. RAZRED (%)

OSOBA BEZ FAKULTETA		OSOBA S FAKULTETOM		
ZNATNO VIŠE VRIJEDI	VIŠE VRIJEDI	PODJEKNAKO VRIJEDI	VIŠE VRIJEDI	ZNATNO VIŠE VRIJEDI
2,7	3,3	78,6	6,9	8,6
Ima mnogo prijatelja.				
1,3	1,5	77,7	9,2	10,4
Ima sretnu obitelj.				
3,6	10,2	67,1	9,8	9,4
Zabavlja se u životu.				
1,3	2,4	66,5	16,0	13,8
Živi sretan i ispunjen život.				
1,4	1,6	64,9	19,7	12,4
Zadovoljan/na je svojim životom.				
1,3	1,1	40,9	34,3	22,4
Cijenjen/a je u društvu.				
2,9	2,7	34,9	30,4	29,2
Ima posao koji voli.				
1,5	2,2	34,2	31,0	31,2
Ima siguran i stabilan posao.				
1,6	0,9	28,8	33,2	35,5
Dobro zarađuje.				
20,5	26,4	36,8	10,1	6,1
Ima puno slobodnog vremena.				
24,4	36,5	35,0	1,8	2,3
Živi u siromaštvu.				

Slika 11. Usporedba tipične osobe s i bez fakulteta – učenici 8. razreda